

Előszó

Latin-Amerika történetének kutatása a szegedi egyetemen Wittman Tibor professzor 1960-as években elkezdett munkássága nyomán talált otthonra. 1990-ig 32 fiatal kutató szerzett ilyen témakörben doktori fokozatot (dr. univ), akik ma egyetemi oktatóként, diplomataként, újságíróként, középiskolai tanárként, könyvtárosként dolgoznak.

A kutatások a XIX–XX. századra koncentráálódtak, a politika- és esztörténet témaköreire, különös figyelmet fordítva az Andok- és a Karib-térségre.

Am kezdetől fogva nagy energiát szenteltünk a *magyar emigráció* latin-amerikai történetének és az *indiánkérdésnek* is. Az elmúlt évtizedekben értékes és erős szövettű nemzetközi kapcsolataink alakultak ki, alapító tagjai vagyunk két európai tudós társaságnak (AHILA, CEISAL), amelyekbe többször adtunk tisztségviselőket is.

1990 után az új, kedvezőbb feltételeknek köszönhetően kutatásaink *forrásbázisa* jelentősen kitágult. Az emigráció vizsgálatának jó lehetőségeit adta a *külgügyi források* nyilvánossá válása, az itthon korábban zárt anyagként kezelt *latin-amerikai magyar nyelvű sajtó* nyilvánossá tétele. Újabbban az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára is értékes forrásokat ad közre.

Tematikus szempontból az indiánkérdés témaköre is kitágult, és immár más latin-amerikai *kisebbségek* vizsgálatára is kiterjed. Az elmúlt években szervezett két nemzetközi konferenciánk a *zsidóság* és a *cigányság* problémáiról a hispán világban – már erre utal¹. S hát ma már a magyar csoportokat is kisebbségként szemléljük a latin-amerikai szubkontinensen.

Kutatásaink 1990 óta az SZTE Történettudományi Doktori Iskolája keretében folynak „*A hispán világ története*” alprogramon belül, ahol eddig 16 fiatal védte meg doktori fokozatát (PhD), köztük spanyol és latin-amerikai kutatók is.

Jelen összeállításunk a doktori programhoz és az SZTE Hispanisztika Tanszékének kutatásaihoz kapcsolódó témákból ad válogatást.

ARATÓ ILDIKÓ végzős történészhallgató írása az Országos Tudományos Diákköri Konferencián első díjat szerzett. Újdonsága, hogy a nagy emigrációs tömbök (brazíliai, argentin) helyett az uruguayi szórványra figyelt, s új, immár hozzáférhető külgügyi iratok alapján ad képet e magyar csoportról.

TORBÁGYI PÉTER tavaly védte meg doktori értekezését a korábban szisztematikusan még nem kutatott témában, a már az első világháború előtt Latin-Amerikában élő magyarokról². E dolgozatából választott egy eddig még nem ismertett részt.

Az elmúlt években az emigrációban élő magyar írókra is kitágult érdeklődésünk, beleértve a második generációt is, amely esetleg már magyarul sem tud, de akiknek írásaiban a *magyar-élmény* erőteljesen jelen van.

CSIKÓS ZSUZSANNA egyetemi docens e témakörből választotta tanulmánya tárgyát, *Susana Wein* mexikói írónőt, s ad ízelítőt írásaiból.

Negyedik tanulmányunk tulajdonképpen hasonló esetet mutat be, amikor *Jorge Nedich* argentin roma író ismerteti meg a magyar olvasóval. Nedich egy Romániából Argentínába kivándorolt roma családban született. A 17 éves koráig írástudatlan Jorge vándorló roma kompániája máig megőrizte a román nyelvet. Az argentin irodalomba aztán berobbanó Nedich regényeiben, novelláiban a közel 3,5 milliós latin-amerikai roma társadalom életét, mentalitását mutatja be. Irodalmi díjai Spanyolországban is ismertté tették. A tavalyi évben konferenciánkon is részt vett.

A Nedichet bemutató SZABÓ HENRIETTE ÉVA maga is hőse lehetne egy latin-amerikai összeállításnak. Szegedi származású, egyetemünkön szerzett diplomát, majd a bolíviai La Paz egyetemén végzett antropológia szakon. Indián-szakértőként 12 évet töltött ebben az andoki országban. Tavaly jelent meg hatalmas, 800 oldalas munkája, a *bolíviai indián népek enciklopédiája*³. Doktori értekezését egyetemünkön ez év elején védte meg sikerrel.

JANCSÓ KATALIN egyetemi adjunktus a Wittman professzorral induló Andok-érdeklődést viszi tovább kutatásaiban, amint ezt doktori (PhD) értekezése is illusztrálja⁴. Vizsgálódásai azonban az indiánkérdés mellett a perui politikai és eszmetörténet dolgaira is kiterjednek. Itt közre-adott tanulmányában egy legendás perui politikus asszony híres könyvének közép-európai értelmezésére tesz kísérletet.

Ha össze akarjuk foglalni a közös jellemzőt az öt fiatal magyar kutatói magatartásában, Wittman Tibor egyik fontos megjegyzése jut eszünkbe. A magyar kutató nyugat-európai társainál nehezebben jut el latin-amerikai levéltárakba, könyvekhez, ösztöndíjakhoz is nehezebben jut. Előnye viszont, mondta biztatásul Wittman professzor, a saját országának történetében erősen jelen való *elmaradottságtudat* és a *lemaradtunk*-érzése, amely miatt nagyobb empátiával fordul Latin-Amerika zsákutcás fejlődésének gondjai felé.

Anderle Ádám

JEGYZETEK

1. *A zsidóság a hispán világban.* (szerk. Anderle Ádám). Szeged, 2004, *A láthatatlan nép. Cigányok Spanyolországban és Latin-Amerikában.* (szerk. Anderle Ádám) Szeged, 2008.
2. TORBÁGYI Péter: *Magyar kivándorlás Latin-Amerikába az első világháború előtt.* Szeged, 2009.
3. SZABÓ Henriette Éva: *Diccionario de la antropología boliviana.* La Paz, 2008.
4. JANCSÓ Katalin: *Indigenismo político temprano en el Perú y la Asociación Pro-Indígena.* Szeged, 2009.